

POROČILO

Pregled gnezdilnic za velikega skovika *Otus scops* na območju Krajskega parka Goričko

pripravila: Željko Šalamun in Katarina Denac

Ljubljana, september 2015

REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ
IN EVROPSKO KOHEZIJSKO POLITIKO

Šalamun, Ž. & K. Denac: (2015): Pregled gnezdilnic za velikega skovika *Otus scops* na območju Krajinskega parka Goričko. Projekt Gorički travniki (FM EGP 2009-2014).

Slika na naslovnici: Samica velikega skovika *Otus scops* z mladiči v gnezdilnici (foto: Damijan Denac)

Predlog citiranja:

Šalamun, Ž. & K. Denac (2015): Pregled gnezdilnic za velikega skovika *Otus scops* na območju Krajinskega parka Goričko. Program finančnega mehanizma EGP 2009-2014, projekt Gorički travniki. DOPPS, Ljubljana.

KAZALO

POVZETEK	4
ABSTRACT	4
UVOD	5
METODA	5
REZULTATI IN DISKUSIJA	7
VIRI	9

POVZETEK

V okviru projekta Gorički travniki smo v letu 2015 pregledali 100 gnezdilnic za velikega skovika *Otus scops*, postavljenih na območju Krajinskega parka Goričko. Največ gnezdilnic (32) so zasedli škorci *Sturnus vulgaris*, medtem ko jih je bilo 28 praznih. Veliki skovik je zasedel 9 gnezdilnic, od tega so bila v dveh samo zapuščena jajca.

ABSTRACT

Within the project Gorički travniki 100 nestboxes for Scops Owl *Otus scops*, placed in the area of Nature park Goričko, were checked in 2015. Starlings *Sturnus vulgaris* were the most frequent occupants of the nestboxes (32). Twenty-eight nestboxes were empty. Scops Owl occupied 9 nestboxes, but two of them contained only deserted eggs.

UVOD

Gnezdilnice za ptice so nadomestno gnezdišče za sekundarne duplarje, ki sicer gnezdiijo v naravnih duplih, nastalih zaradi obrezovanja in odloma vej ali delovanja detlov ter žoln (tesanja njihovih gnezditvenih dupel). Postavljanje gnezdilnic je pogosto del raziskovalnih ali naravovarstvenih projektov, saj je pregledovanje zasedenosti gnezdilnic praviloma enostavnejše od pregledovanja dupel. Na območju Krajinskega parka Goričko je bilo v obdobju 2008-2014 postavljenih okoli 200 gnezdilnic z namenom zagotavljanja ustreznega gnezdišča za večje sekundarne duplarje (veliki skovik, čuk *Athene noctua*, zlatovranka *Coracias garrulus*, smrdokavra *Upupa epops*).

Gnezdilnice je treba redno pregledovati, da se lahko spremlja njihovo letno zasedenost, gnezditveni uspeh gnezdečih vrst ter oceni njihov prispevek k varovanju kvalifikacijskih vrst območja Natura 2000 Goričko. Spremljanje je pomembno tudi zato, ker ob pregledu ocenimo, katere gnezdilnice zaradi dotrajanosti ali poškodb predstavljajo nevarnost gnezdilkam. Takšne popravimo ali zamenjamo.

Gnezdilnice nam omogočajo tudi izvedbo ekoloških raziskav prehrane s pomočjo kamer, kot smo jih na primer opravili za smrdokavro in velikega skovika v projektu Upkač (Denac & Kmecl 2014, Podletnik 2015).

METODA

Gnezdilnice smo pregledovali med 18.6. in 12.8.2015 (slika 1), torej v času gnezditvene sezone velikega skovika. Za pregled smo uporabljali endoskop (slika 2), zložljivo lestev, varnostni pas in različno orodje (ročni baterijski vrtalnik, izvijač, kladiivo ipd.) (slika 3). Nekatere gnezdilnice smo ob pregledu tudi počistili, v nekatere pa dali nastilj.

Za vsako pregledano gnezdilnico smo beležili naslednje parametre (obrazec je v Prilogi 1):

- identifikacijska številka gnezdilnice, pod katero jo vodimo v bazi (ID)
- datum pregleda
- drevesna vrsta, na katero je nameščena gnezdilnica
- višina gnezdilnice
- vsebina gnezdilnice
- opombe (predvsem nanašajoče se na stanje gnezdilnic, način odpiranja in druge posebnosti)

Slika 1: Pregled gnezdilnice za velikega skovika (foto: D. Rocner)

Slika 2: Endoskop za pregled dupel in gnezdilnic (foto: K. Denac)

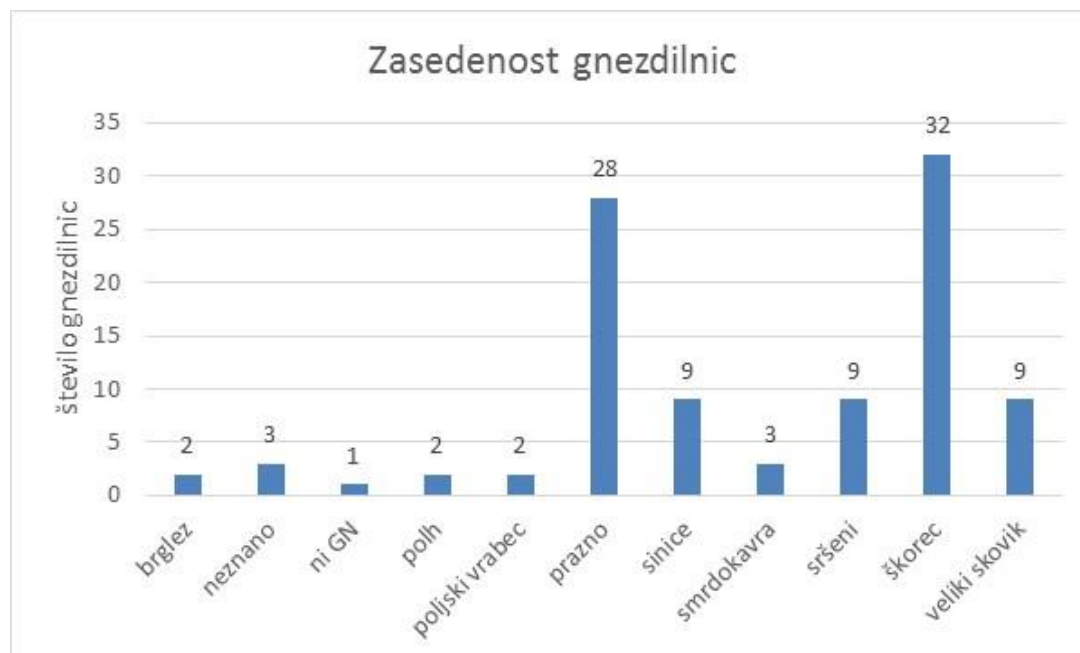
Slika 3: Oprema za pregledovanje gnezdilnic (foto: J. Leskošek)

REZULTATI IN DISKUSIJA

Pregledanih je bilo 100 gnezdilnic. Največ so jih zasedli škorci *Sturnus vulgaris* (32), 28 pa je bilo praznih. Veliki skovik je zasedel 9 gnezdilnic, vendar so bila v dveh le njegova zapuščena jajca (v eni od teh so se kasneje naselili sršeni) (slika 4). Ena od gnezdečih samic je bila obročkana kot mladič v letu 2013, le nekaj 100 m od gnezdilnice, kjer je letos gnezdila. Od ostalih kvalifikacijskih vrst območja Natura 2000 so v gnezdilnicah gnezdile še smrdokavre (3 pari). Gnezdilnice smo pregledovali tudi leta 2014, ko je bilo v zgolj 55 pregledanih gnezdilnicah odkritih kar 16 gnezdečih parov velikih skovikov (Denac *et al.* 2014), kar je bistveno več kot leta 2015. Znano je, da lahko populacija velikega skovika na nekem območju niha tudi za več kot 100% in da je lahko precejšen delež pojočih samcev nesparjen (Denac 2013). V letu 2015 smo v okviru monitoringa območij Natura 2000 na Goričkem prešteli 69-71 pojočih samcev, vendar jih je očitno gnezdil le manjši del, poleg tega so imeli slabši gnezditveni uspeh kot npr. v letu 2013 (2015: večinoma gnezda z 1-3 mladiči; 2013: več gnezd s štirimi, petimi in eno celo s šestimi mladiči).

Videti je, da veliki skoviki na Goričkem radi zasedejo gnezdilnice, medtem ko smo v treh letih intenzivnega pregledovanja naravnih dupel (2012-2014, projekt Upkač) našli le eno njegovo gnezdo v duplu hruške tepke, cca. 4 m od tal (Denac & Kmecl 2014). To je morda povezano v višino dupel – kar 83% od 1084 pregledanih dupel v letu 2014 je bilo na višini do 200 cm od tal (Denac *et al.* 2014), medtem ko so naše gnezdilnice nameščene 3-10 m visoko in morda skoviku nudijo večjo varnost. Dodatna težava pri duplih je to, da ima kljub navidezno velikemu številu primernih dreves (stara visokodebelna, debela sadna drevesa) le vsako 14. sadno drevo duplo ustrezne oblike in dimenzij za velikega skovika (rezultat ugotovljen za 15 popisnih površin z visokodebelnimi sadovnjaki na

Goričkem v letu 2014), mnoga dupla pa so zaprta z opekami, pur-peno, mešanico kravjeka in ilovice ali malto, in sicer z namenom njihove ohranitve (Denac *et al.* 2014). Z vidika varstva ptic duplaric in ostalih živali, ki so vezane na dupla (npr. hrošč puščavnik *Osmoderma eremita*, ki je kvalifikacijska vrsta za območje Natura 2000 Goričko), to pomeni veliko izgubo. S tem jim namreč odvzamemo mesto za razmnoževanje.

Slika 4: Zasedenost gnezdilnic na območju Krajinskega parka Goričko v letu 2015

Gnezdilnice v Krajinskem parku Goričko je vsekakor smiselno spremljati še naprej, saj s tem pridobivamo tudi informacije o tem, katere je treba popraviti ali zamenjati, da bodo pticam še naprej nudile varno zatočišče. Spremljanje je pomembno tudi zato, da lahko zaznamo izredne dogodke, kot je bila na primer uspešna gnezditev zlatovranke v letu 2014. To je bilo prvo gnezdenje v Sloveniji po letu 2005 (Domanjko & Gjergjek 2014). Gre za močno ogroženo vrsto, ki je na globalnem nivoju uvrščena med vrste blizu ogroženosti (NT - near-threatened) (BirdLife International 2015). Zanj je nameščanje gnezdilnic eden od zelo učinkovitih varstvenih ukrepov, skupaj z zagotavljanjem primernih lovnih prež (količkov) in lovnih površin (travniki).

VIRI

BIRDLIFE INTERNATIONAL (2015): Species factsheet: *Coracias garrulus*. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 14/09/2015.

DENAC, K. (2013): Veliki skovik *Otus scops*. Str. 156-179. V: Denac, K., L. Božič, T. Mihelič, D. Denac, P. Kmecl, J. Figelj & D. Bordjan: Monitoring populacij izbranih vrst ptic - popisi gnezdičk 2012 in 2013. Poročilo. Naročnik: Ministrstvo za kmetijstvo in okolje. DOPPS, Ljubljana.

DENAC, K. & P. KMECL (2014): Ptice Goriškega. Operativni program Slovenija – Madžarska 2007-2013 (Evropski sklad za regionalni razvoj in Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko). Projekt Visokodebelni biseri – Upkač. DOPPS, Ljubljana. 258 str.

DENAC, K., T. BASLE, D. BORDJAN, T. MIHELIČ, Ž. ŠALAMUN & T. REMŽGAR (2014): Mladinski ornitološki raziskovalni tabor Goričko 2014. Poročilo o delu raziskovalnih skupin. Operativni program Slovenija – Madžarska 2007-2013 (Evropski sklad za regionalni razvoj in Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko). Projekt Visokodebelni biseri – Upkač. DOPPS, Ljubljana.

DOMANJKO, G. & R. GJERGJEK (2014): Vrnitev »plavih vran« na Goričko. Svet ptic 20 (3): 39-40.

PODLETNIK, M. (2015): Izbor prehranjevalnega habitata in prehrana smrdokavre (*Upupa epops*) v mozaični kulturni krajini na Goričkem (SV Slovenija). Magistrsko delo. Univerza v Mariboru, Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Oddelek za biologijo. 100 str.

Priloga 1: Obrazec za pregledovanje gnezdilnic za velikega skovika na območju Krajinskega parka Goričko

Pregled gnezdilnic Goričko, projekt Gorički travniki (Program finančnega mehanizma EGP 2009-2014)					
Pregledal (ime, priimek):					
ID	Datum pregleda	Drevesna vrsta	Višina	Vsebina	Opomba

REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ
IN EVROPSKO KOHEZIJSKO POLITIKO